

NEKROLOG: SONJA TOVORNIK, 1930-2012

An Obituary: Sonja Tovornik, 1930-2012

Nada Čučnik Majcen

Prejeto: 12. 5. 2012

UDK 929 Tovornik S.

Slika 1: Sonja Tovornik

V prvih dneh aprila, tik pred velikonočnimi prazniki, se je skupaj s sestro poslovila Sonja Tovornik, univ. dipl. ing. geologije in bibliotekarska svetovalka v Centralni tehniški knjižnici Univerze v Ljubljani (CTK), vrhunška strokovnjakinja s področja specialnih tehniških knjižnic, priljubljena kolegica, mirna, tiha in prijazna oseba.

Rojena je bila l. 1930 v Mariboru. Po končani gimnaziji v Ljubljani je študirala geologijo na takratni Prirodoslovno-matematični fakulteti Univerze v Ljubljani, diplomirala l. 1957 in se zaposlila na Zavodu za raziskavo materiala in konstrukcij v Ljubljani, kjer je opravljala terensko in raziskovalno delo ter predvsem preučevala geološko sestavo ljubljanskih tal v gradbene namene za geotehnično karto Ljubljane. Leta 1969 se je odločila prevzeti delo v Centralni tehniški knjižnici (CTK) kot vodja matične službe – razvojno-izobraževalnega središča za tehniško področje – oddelka za pospeševanje dejavnosti tehniških univerzitetnih in tehniških specialnih knjižnic ter INDOK služb.

CTK je bila ustanovljena oktobra 1948, po vzorcu tehniške knjižnice v Zurichu, z namenom, da bo skrbela za urejenost razmer na tehničnem knjižnem trgu, saj je bil uvoz tuje literature omejen in mogoč le preko Jugoslovanske knjige v Beogradu, pa še ta ni bil zanesljiv. Fakultete so nujno potrebovale knjižnico s tehniško literaturo, ki bo dostopna vsem: profesorjem, študentom in vsem strokovnjakom, na katerem koli področju tehničnih znanosti, pa tudi vsakomur, ki ga to področje zanima. Slovenija je bila v tistem času sredi naglega razvoja, ki so ga določali zakoni socialističnih gospodarskih planov, in uporabniki tehniške literature ter informacij so nujno potrebovali osrednjo ustanovo, ki bo dajala ustrezne odgovore hitro naraščajočim potrebam tehniškega gospodarstva in tehniških strokovnjakov ter študentov. V zelo skromnih razmerah je novembra 1949 CTK začela delovati v prostorih rektorata takratne Tehniške visoke šole. Bibliotekarskih strokovnjakov na tem specialnem področju je primanjkovalo. Leta 1950 se je knjižnica preselila v staro vilo, popolnoma neustrezno za normalno delo. Danes CTK deluje na Trgu republike, še vedno v komaj ustreznih prostorih!

Sonji Tovornik preusmeritev v novi poklic, ki ga je opravljala zvesto in profesionalno, ni delala težav, saj se je ves čas ukvarjala z reševanjem problemov s področja tehnike in prirodoslovnih ved. V bibliotekarski stroki se je izpopolnjevala na tečajih, seminarjih in predavanjih, v letu 1973 se je izobraževala v British Library Lending Division, Boston Spa v Veliki Britaniji, s posebnim poudarkom na izobraževanju uporabnikov znanstvenih in tehničnih informacij. Je ena od začetnikov organizacijske, svetovalne in izobraževalne dejavnosti na področju tehniškega knjižničarstva v Sloveniji in takratni Jugoslaviji. Preučevala je teorijo vzgoje in izobraževanja uporabnikov ter jo uspešno prenašala v prakso, opravljala je svetovalno delo za knjižničarje več kot 70-ih tehniških knjižnicah in INDOK službah v Sloveniji, predvsem z namenom: razvijati strokovnost in povezovati dejavnosti specialnih tehniških knjižnic v dobro uporabnika. Knjižnica največje pozornosti ni namenjala le knjižnim zbirkam, tako kot je bilo to takrat v klasičnih knjižnicah v navadi, ampak predvsem zahtevam uporabnikov po posredovanju tehničnih informacij in dokumentov.

Sonja Tovornik je sestavljala vsebinske programe izobraževanja, prvi je bil predstavljen na strokovnem posvetovanju društva bibliotekarjev Slovenije leta 1973. Svoje bogato znanje je sistematsko prenašala na knjižničarje in na uporabnike tehniške literature in informacij, kar je bilo za tiste čase pionirsko delo ne samo v Sloveniji, temveč tudi v takratni Jugoslaviji. Kot bi danes rekli, CTK je bila že takrat »User oriented« ustanova, saj je kot knjižnica že od samega začetka delovanja, od leta 1949, združevala tako imenovano INDOK in knjižnično dejavnost in se hitro odzivala na zahteve uporabnikov tehniškega področja, univerze in gospodarstva. Z računalniško obdelavo podatkov je začela že leta 1975.

Sodelovala je tudi pri testiranju UNESCO-vega priročnika s tega področja in pri prevodu učbenika *Uvod v informatiko – dokumentacijo leta 1975*.

Kot vodja matične službe za tehniške knjižnice je opravljala visoko strokovna bibliotekarska in dokumentacijska opravila. Nesebično je pomagala mnogim knjižničarjem, da so se spoznali s svojo stroko in začeli enotno strokovno obdelovati knjižnično gradivo, prenašati pridobljeno znanje na svoje uporabnike ter to stroko uveljavljati v svojih okoljih. Rezultat dela Sonje Tovornik je bil tudi učinkovit klasični povezovalni sistem za tehniško literaturo, v katerem je sodelovalo več kot 70 knjižnic in je bil nepogrešljiv vir informacij za uporabnike.

Vzporedno je računalniška tehnologija pridobila svoje mesto v knjižnici že v začetku 70-ih let, predvsem s podporo velikih računalniško razvitih podjetij tistega časa v Sloveniji in Jugoslaviji.

Sonja Tovornik, skupaj s podporo takratne ravnateljice, prof. Mare Šlajpah, se je uspešno povezovala s tujimi tehničnimi knjižnicami in prenašala tuje prakse v okviru svoje temeljne dejavnosti do uporabnikov. Prizadevala se je, da bi bila knjižničnoinformacijska dejavnost vključena kot sestavni del rednega vzgojnoizobraževalnega in raziskovalnega procesa v spreminjajoči se podobi CTK v 80-ih letih prejšnjega stoletja, ko so se pojavili prvi namizni računalniki. Sonja Tovornik je s svojim znanjem prispevala k temu, da se je začel proces nenehnega učenja in izobraževanja vseh delavcev knjižnice. Na začetku izobraževanja je bilo ponudeno celo več možnosti za izpopolnjevanje, za katerega so delavci čutili potrebo. Takrat CTK praktično ni imela podpore in finančna sredstva za dodatno izobraževanje na področju informacijske tehnologije niso bila zagotovljena vnaprej.

Nekaj časa je Sonja Tovornik opravljala tudi dela in naloge v.d. ravnateljca CTK, v obdobju 1975-1980 je bila predsednica Jugoslovanske sekcije za specialne knjižnice. Od leta 1983, ko je bila ustanovljena Sekcija za specialne knjižnice pri Združenju društev bibliotekarjev Slovenije, je bila več let predsednica sekcije in ena izmed organizatorjev Posvetovanja za specialne knjižnice, ki potekajo še danes.

Njena bogata bibliografija zajema soavtorstvo pri izdelavi geotehnične karte Ljubljane, vodnik po specialnih knjižnicah in INDOK službah v SR Sloveniji, Zbornik ob 40-letnici CTK, znanstvene in strokovne sestavke kot pomoč pri izvajanju posredovanja tehniške literature, uvajanja višjih letnikov in podiplomskih študentov v vire literature.

Leta 1981 ji je Društvo bibliotekarjev Slovenije podelilo Čopovo diplomo, leta 1989 državno odlikovanje – red dela z zlatim vencem – ter še več priznanj, ki jih je dobila za dolgoletno in požrtvovalno delo pri razvoju matične službe za tehniške knjižnice v SRS.

Tako je s svojim več kot 30-letnim vrhunskim delom na področju specialnega in visokošolskega bibliotekarstva dodala neprecenljiv kamenček v mozaik razvoja bibliotekarske dejavnosti v Sloveniji in takratni Jugoslaviji. Hvala ji!

Sodelavci se je bomo radi spominjali, ker je bila skromna, poštena, prijazna, razgledana in miroljubna in vedno pripravljena za pomoč drugim. Počivaj v miru!

Nada Čučnik Majcen

Puharjeva 3, 1000 Ljubljana

e-pošta: nada.majcen@guest.arnes.si